

***Niinkö vai näinkö
- eettisyyden pohdintaa opettajan
työssä***

Kainulainen & Kostainen

POMM1002

2025

Luennon rakenne

- Mitä eettisyys on?
- Profession ja sen eettinen koodisto
- Mihin koodistoon sitoudut opettajana?
- Eettiset dilemmat kasvatustyössä

**Eettinen osaaminen
opettajuuden
ydinosaamisalueena
@JYUOKL**

Pystyt tunnistamaan, analysoimaan ja kehittämään kasvatustieteen asiantuntijuuden kannalta merkityksellisiä ja tavoiteltavia eettisiä periaatteita ja arvoja. Pystyt erittelemään omaa ja yhteisön toimintaa sekä suhdettasi luontoon ja ei-inhimilliseen ympäristöön eettiseltä kannalta ja toimimaan vastuullisesti eettisten periaatteiden pohjalta.

Keskeisiä käsitteitä

Etiikka

(kreik. *ethos* = tottumus, tapa)

on moraalin filosofista tutkimusta, pyrkii selittämään moraalisia käsityksiä ja perustelemaan, miten yksilön tai yhteisön tulisi toimia

Moraalisäännöt eli eettiset normit

Normi,

(lat. *normi* = sääntö, esikuva, ohje arvostuksen mitta jne.)
sääntö, ohje, malli; ilmentää, mikä on luvallista ja mikä ei

Moraali

(lat. *mos, more* = tapa, käyttäytymismalli)
yhteisössä vallitsevat eettiset käsitykset, arvostukset ja käyttäytymissäännöt, etiikka

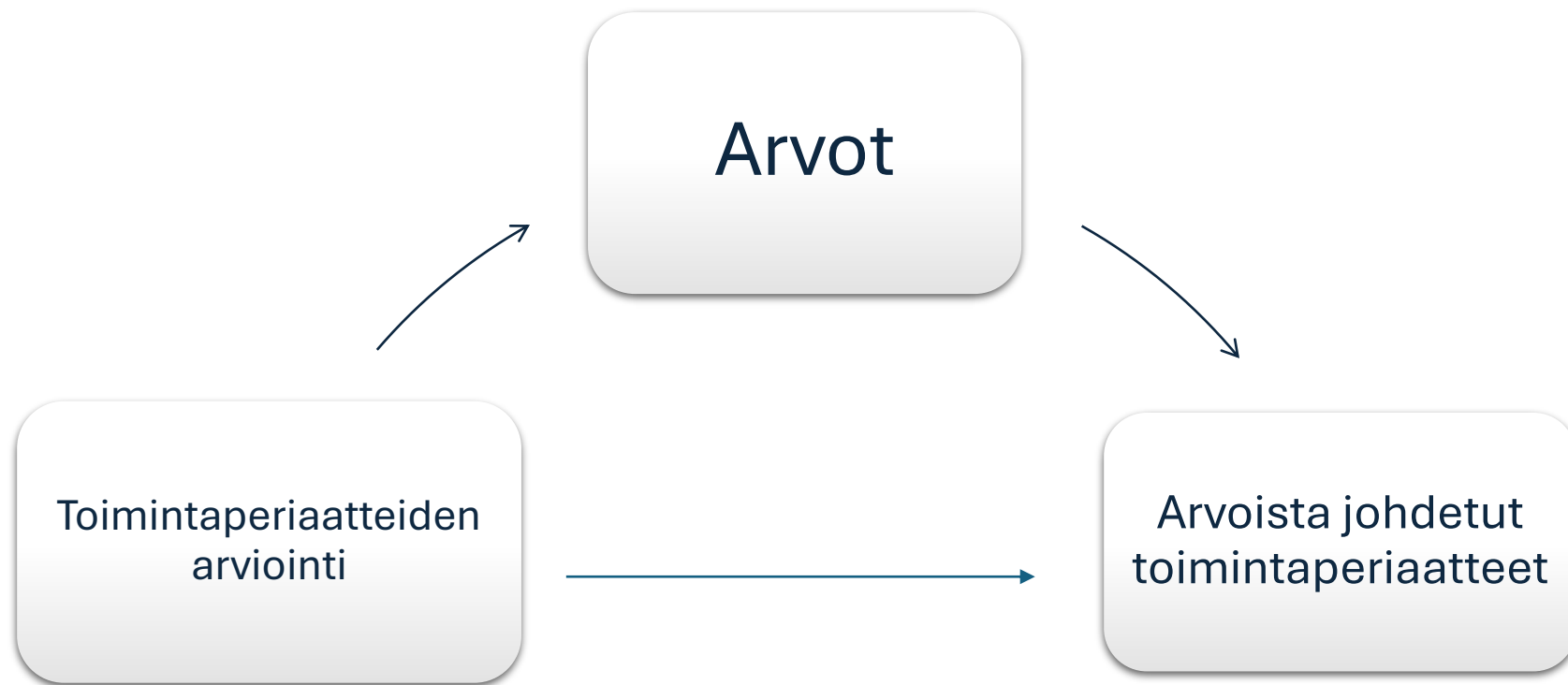
Arvo(t)

us. mon. arvokas, merkitsevä asia; se minkä perusteella jotakin pidetään merkityksellisenä, hyvänä, arvokkaana; toivottu asia, suotava käyttäytyminen tai päämäärä

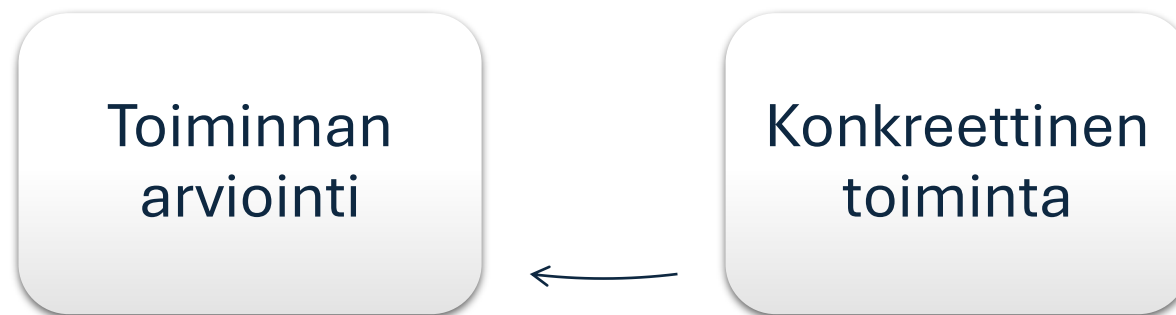

Arvohuutokauppa

The image features a word cloud of various values and virtues in different colors and sizes, set against a dark, textured background. The words are arranged in a way that they appear to be floating or scattered. The central focus is the Finnish word 'Arvohuutokauppa' (Value Call Market), which is written in a large, bold, white font and underlined. Other prominent words include 'prosperity' (purple), 'respect' (red), 'dignity' (blue), 'equality' (yellow), 'reliability' (red), 'freedom' (green), 'peace' (teal), 'justice' (purple), 'faith' (teal), and 'hope' (blue). The overall composition is visually rich and emphasizes the theme of values.

Kuinka oma arvopohjani siirtyy toiminnaksi...?

Opettajilta on odotettu ja odotetaan

Ennen(?) mm.

- nuhteetonta elämää
- ahkeruutta, tunnollisuutta, siisteyttä, uskoa
- uhrautuvuutta
- mallikelpoisuutta
- esimerkillisyyttä
- kristillistä moraalia
- opettajalle soveliasta luonnetta
- esikuvallista elämää

- Nykyäänä mm.
- luotettavuutta
 - ymmärtäväisyyttä
 - jämäkkyyttä
 - suvaitsevuuutta
 - pedagogista osaamista
 - soveliaisuutta

"Mun mielestä eettisesti hyvä opettaja kunnioittaa kaikkia, on luotettava - kun sä kerrot sille jotain, niin se ei kerro muille eteenpäin - - se ei anna jäädä ulkopuolelle tai syrjityksi"
(14-vuotias koululainen 2020)

Professio ja sen eettinen koodisto

- Kukin professio (asiantuntijoiden yhteisö) luo oman eettisen koodistonsa
- Taustalla ajatus, että asiantuntija kykenee työssään saamansa asiantuntijakoulutuksen pohjalta arvioimaan, soveltamaan osaamistaan ja tekemään perusteltuja päätöksiä
- Profession luoma eettinen koodisto ikään kuin rajaa, antaa raamit, joissa asiantuntijana on pysyttävä
- Ovat yleensä kirjattuna nähtävissä (esim. OAJ)

MUTTA:

- Haasteena on se, että eettinen koodisto ei anna välttämättä suoraan ja yksiselitteisiä vastauksia (mustavalkoisesti), kuinka erilaisissa tilanteissa tulee toimia (esim. tämä on oikein, tämä on väärin)
- Tutkimusten mukaan opettajat ovat kuitenkin melko tietämättömiä toimintansa eettisistä seuraamuksista
- Siksi vaikeita asioita on puntaroitava usein monelta kannalta (harmaan eri sävyt)
- Vaatii työyhteisössä opettajien keskinäistä arvokeskustelua

Comeniuksen vala opettajille:

Opettajana osallistun uuden sukupolven kasvattamiseen, joka on inhimillisistä tehtävistä merkittävimpiä. Päämääräni on uudistaa ja välittää ihmiskunnan yhteistä tieto-, kulttuuri- ja osaamisvarantoa.

Pyrin aina toimimaan oikeudenmukaisesti ja tasa-
puolisesti. Edistän oppilaiden ja opiskelijoiden kehitystä niin, että jokainen voi kasvaa taipumustensa ja lahjojensa mukaiseen täyteen ihmisyyteen. Tuen huoltajia ja muita lasten ja nuorten hyväksi toimivia heidän kasvatustehtävässään.

En paljasta enkä levitä minulle luottamuksellisesti uskottuja tietoja. Kunnioitan lasten ja nuorten yksityisyyttä ja suojaan heidän oikeuttaan henkiseen ja fyysiseen koskemattomuuteen.

Puolustan oppilaiden ja opiskelijoiden kasvurauhaa poliittisia ja taloudellisia hyötymispyrkimyksiä vastaan. Tuen kaikkien oikeutta muodostaa itse katsomukselliset ja poliittiset vakaumuksensa.

Pidän yllä ja syvennän ammattitaitoani kehittämällä itseäni jatkuvasti. Sitoudun yhteisiin tavoitteisiin ja tuen kollegoitani. Toimin yhteisöni parhaaksi ja pyrin vahvistamaan opetusalan yleistä arvostusta.

Mihin koodistoon sitoudut opettajana (OAJ)

- Opettajan arvot ja eettiset periaatteet

<https://www.oaj.fi/arjessa/opetustyon-eettiset-periaatteet/opettajan-arvot-ja-eettiset-periaatteet/>

- Opetustyön eettiset periaatteet

<https://www.oaj.fi/arjessa/opetustyon-eettiset-periaatteet/>

"Opettajalla on vapaus omaan arvomaailmaansa, mutta opetustyössä opettajan vastuu on sidoksissa perustehtävään ja sen normistoon, kuten lainsäädäntöön ja opetussuunnitelmiin."

Eettiset dilemmat kasvatustyössä

(Shapira-Lishchinsky, 2010)

1. Välittävä vs. muodollinen ilmapiiri (*Caring climate versus formal climate*)
2. Jakava oikeudenmukaisuus vs. koulun toimintatavat (*Distributive justice versus school standards*)
3. Luottamuksellisuus vs. koulun säännöt (*Confidentiality versus school rules*)
4. Lojaalisuus kollegoita kohtaan vs. koulun normit (*Loyalty to colleagues versus school norms*)
5. Kodin näkemykset vs. koulutukselliset toimintatavat (*Family agenda versus educational standards*)

→ dilemmoille on tyypillistä, että niitä pyritään ratkaisemaan tai välttelemään, koska ne herättävät epämiellyttäviä tunteita opettajissa

Välittävä vs. muodollinen ilmapiiri (*Caring climate versus formal climate*)

"Tapaus sattui ensimmäisessä koulussa, jossa opetin. Minun ja erään lumoavan ja valoisan oppilaan kanssa kehittyi läheinen suhde ja koulu ei hyväksynyt sitä. Nyt asia tuntuu epämiellyttävältä, koska tämä suhde oli todellakin hieman liian läheinen... kun kuitenkin olin hänen opettajansa... Kaikki alkoi matematiikkaan liittyvistä kysymyksistä, mutta sitten oppilas alkoi soittaa minulle myös muista ongelmistaan. Kerran, kun en ollut itse koulussa, oppilas oli poistunut luokasta itkien. Rehtori yritti auttaa häntä, mutta hän halusi puhua minulle. Rehtori kutsui minut juttelemaan ja ilmaisi tyytymättömyytensä. Hän sanoi, että minun tehtäväni ei ole kehittää näin läheistä suhdetta oppilaan kanssa. – Opeta matematiikkaa ja jätä loput niille, joiden tehtävä on huolehtia tällaisista asioista. Tämä tyttö tarvitsee ammattiapua eikä matematiikan opettajan apua. Nykyään olen paljon varovaisempi tällaisissa asioissa..." (Dalia, matematiikan opettaja)

(Shapira-Lishchinsky, 2010)

"Välittävä tapa kantaa aina pidemmälle - kun jaksaa tehdä välittämisen kanssa korostuneesti töitä, olet luonut luottamuksen ja molemminpuolisen kunnioituksen, joka kantaa kaikkialle"
(luokanopettaja)

Justice and Equality does not mean that they are the same thing but they complete each other

this is justice.

this is equality

this is justice and equality

**Jakava oikeudenmukaisuus vs. koulun toimintavat
(Distributive justice versus school standards)**

Luottamuksellisuus vs. koulun säännöt
(Confidentiality versus school rules)

"Kyttäänkö vai luotanko?"

Lojaalisuus kollegoita kohtaan vs. koulun normit
(Loyalty to colleagues versus school norms)

**Kodin näkemykset vs. koulutukselliset toimintavat
(*Family agenda versus educational standards*)**

Mikä dilemma sinua haastaa eniten?

Miten aiot tarttua haasteeseen?

1. Välittävä vs. muodollinen ilmapiiri (*Caring climate versus formal climate*)
2. Jakava oikeudenmukaisuus vs. koulun toimintatavat (*Distributive justice versus school standards*)
3. Luottamuksellisuus vs. koulun säännöt (*Confidentiality versus school rules*)
4. Lojaalisuus kollegoita kohtaan vs. koulun normit (*Loyalty to colleagues versus school norms*)
5. Kodin näkemykset vs. koulutukselliset toimintatavat (*Family agenda versus educational standards*)

Kirjallisuutta

- Grönroos, M., Hirvonen, A. & Feldt, T. 2012. Mitä eettisellä kuormittuneisuudella tarkoitetaan? Teoksessa M. Grönroos, A. Hirvonen & T. Feldt (toim.). Eettinen kuormittuneisuus ja eettisten dilemموjen sisällöt kaupunkiorganisaation eri ammattiryhmillä. Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen julkaisuja 354. Jyväskylän yliopisto.
- Husu, J. & Tirri, K. 2007. Developing whole school pedagogical values – a case of going through the ethos of “good schooling”. *Teaching and Teacher Education* 23, 390-401.
- Enlund E., Luokkanen M. & Feldt T. 2013. Opettajien eettinen kuormittuneisuus. *Psykologia* 48, 176–195.
- Martikainen, T. Inhimillinen tekijä. Opettaja eettisenä ajattelijana ja toimijana. 2005. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 102.
- Neşe B., 2020. Ethical Dilemmas: A Problematic Situation for Teachers. *International Journal of Progressive Education*, 16 (3), 1-17.
- Pihlajasaari, P., Muotka, J. & Feldt, T. 2015. Eettisten dilemموjen yhteys työuupumukseen kaupunkiorganisaation henkilöstöllä. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 52, 282-294.
- Shapira-Lishchinsky, O. 2011. Teachers’ critical incidents: Ethical dilemmas in teaching practice. *Teaching and Teacher Education* 27 (3), 648-656.
- Sultana, M. 2014. Ethics in teaching profession. *ABC Journal of Advanced Research* 3 (1), 44-50.